

Nr 46

Av herr Tistad m. fl., *angående grunderna för fastställande av antalet landstingsmän.*

(Lika lydande med motion nr 62 i Andra kammaren)

I 10—16 §§ landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319) finns föreskrifter om indelning av landstingskommun i valkretsar och om det antal landstingsmän som skall utses i varje valkrets.

Enligt 10 § skall varje landstingskommun för val av landstingsmän vara indelad i valkretsar. För varje valkrets utses, oavsett dess folkmängd, en landstingsman och därutöver efter folkmängden en landstingsman för varje påbörjat tal av 5 000.

I 11 § meddelas närmare föreskrifter om valkretsindelningen. Bland annat föreskrives, att denna skall ske så, att antalet landstingsmän i varje valkrets kommer att uppgå till minst sju och i regel högst tretton. Stad med mer än 20 000 invånare skall bilda egen valkrets, såvida det ej finns särskilda skäl att med staden sammanföra en eller flera andra kommuner till en valkrets. Stad med mindre än 20 000 invånare skall förenas med annan stad eller andra städer eller med angränsande landsbygd till en valkrets. Då särskilda skäl föreligger, må område med mindre invånarantal än ovan sägs utgöra valkrets. Sådan valkrets skall dock ha mer än 15 000 invånare.

Om det antal landstingsmän, som med tillämpning av föreskrifterna i 10 och 11 §§ skall utses inom en landstingskommun, icke uppgår till 20, skall enligt 12 § de i 10 och 11 §§ angivna befolkningssiffrorna reduceras på visst sätt.

Indelningen i valkretsar jämte det antal landstingsmän som skall utses för varje valkrets bestämmes enligt 13 § av landstinget efter förslag av länsstyrelsen. Beslut om indelning i valkretsar — men icke om antalet landstingsmän som skall utses i varje valkrets — skall för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse. Om de förhållanden som legat till grund för landstingets beslut enligt 13 § blir så ändrade, att en jämkning däri påkallas till följd av stadgandena i 10—12 §§ eller om en sådan jämkning eljest finnes nödig, äger landstinget enligt vad som föreskrives i 14 § verkställa jämkningen. Denna skall ske vid landstingsmöte före oktober månads utgång året innan val av landstings-

män nästa gång äger rum eller, där Konungen så förordnar, före maj månads utgång det år valet förrättas. Om jämkningen föranledes av ändring i den landstingskommunala indelningen, gäller enligt 15 och 16 §§ särskilda bestämmelser.

Landstingslagen innehåller ingen föreskrift om till vilken tidpunkt de befolkningstal, som skall ligga till grund för indelning av landstingskommun i valkretsar och fastställande av antalet landstingsmän, skall hänföra sig. Landstingen torde därför vid fattande av beslut ha att utgå från senast publicerade officiella befolkningssiffror. Denna tolkning (av motsvarande bestämmelser i den äldre landstingslagen) hävdas av bl. a. Reuterskiöld och synes ha förutsatts av konstitutionsutskottet i utlåtande nr 6 år 1938. Härav och av bestämmelserna i 13 och 14 §§ landstingslagen följer, att befolkningstalen den 1 januari året innan val av landstingsmän äger rum i regel kommer att ligga till grund för valkretsindelningen och antalet landstingsmän. Emellertid kan jämkningsbeslut meddelas även under det år då landstingsval förrättas. Intill den 1 april 1966 skulle beslut därom fattas före april månads utgång, vid vilken tidpunkt de officiella befolkningstalen vid ingången av det innevarande året i regel ännu inte publicerats. Efter ändring av landstingslagen som trätt i kraft den 1 april 1966 kan jämkningsbeslut numera fattas även under maj månad. Då är i regel de officiella befolkningssiffrorna för den 1 januari samma år publicerade. Till grund för jämkningsbeslutet skall då rätteligen läggas befolkningstalen vid ingången av valåret.

Ur demokratisk synpunkt är det i och för sig en fördel, att så färskas befolkningssiffror som möjligt lägges till grund för representationen i landstingen. Å andra sidan är det angeläget, att antalet landstingsmän inte fastställs efter olika grunder i skilda delar av en landstingskommun. Endast i undantagsfall kan beslut om valkretsindelning och antal landstingsmän grundas på befolkningstalen vid ingången av valåret. För vinnande av likformighet bör sådant beslut enligt vår mening alltid bygga på befolkningssiffrorna vid ingången av året innan allmänna landstingsval förrättas. Landstingslagen bör därför kompletteras med föreskrift av sådan innebörd.

Enär frågan med hänsyn till att allmänna landstingsval nästa gång förrättas först år 1970 icke är överhängande, anser vi, att riksdagen kan inskränka sig till att hos Kungl. Maj:t begära förslag i frågan.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till ändring av landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319), varigenom föreskrives att, då beslut om indelning av landstingskommun i valkretsar och fastställande av det antal landstingsmän som skall utses i varje valkrets enligt landstingslagen skall ske med hänsynstagande till folkmängden, beslutet skall grundas på befolkningstalen vid

ingången av året före det då allmänna landstingsval förrättas eller, i fall som avses i 15 § andra stycket och 16 § tredje stycket i lagen, senast förrättades.

Stockholm den 17 januari 1966

Eskil Tistad (fp)

Gudmund Ernulf (fp)

Per Ahlmark (fp)

Per Jacobsson (fp)

Bo Skårman (fp)

Herbert Hermansson (cp)

Ferdinand Nilsson (cp)

i Kungsängen
